

STELTLOPERS IN HET ZWIN GEDURENDE DE EERSTE HELFT VAN AUGUSTUS
(PERIODE 1980-1983).

door Dirk Vercammen

I) Inleiding

Steeds meer ornithologen tonen interesse voor onze waadvogels. Inderdaad kan deze groep een zeer goed studie-object zijn, bijvoorbeeld wat betreft de dterminatie, het voorkomen (populatie-dynamiek) en het ethologisch aspekt.

Naast het tegenwoordig zo populair "twitchen", ben ik van mening dat een vogelaar ook een (of liefst meerdere) gebieden moet uitkiezen, met als belangrijkste doel regelmatig censussen uit te werken. Al was het maar om een keihard feitenrapport te kunnen samenstellen voor het behoud, de verdediging, het beheer of de rangschikking (klassering) van natuurhistorisch belangrijke terreinen.

In het licht van bovenstaande stelling, is het mijns insziens niet alleen verantwoord, maar ook noodzakelijk dat de waarnemingen uit gebieden van de Oostkust effectief worden gepubliceerd. Terloops weze gesteld dat blijkbaar niet alle ornithologische verenigingen die mening delen.

Dat is, mijn insziens, jammer omdat we toch rekening moeten houden met volgende factoren:

- Het Zwin wordt bedreigd door een toenemende verzanding tgv. waterbouwkundige werken in binnen-en buitenland.
- Het Zwin valt onder de Conventie van Ramsar, maar is samen met dito wetlands bedreigd in zijn bestaan. (cfr. Galgeschoor en De Blankaert).
- De randgebieden (Zwinbossen, Kleyne Vlakte en Groenplein-duinen) zijn respectievelijk bedreigd door een mondaine marina-haven, een selekt golfterrein en mogelijke uitbreiding van de stad Knokke-Heist. Dit alles ondanks de reeds bestaande wettelijke beschermingen op velerlei vlakken.

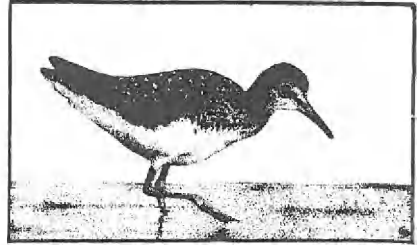
II) Verantwoording

Voorals 's winters vinden zeer veel ornithologen de weg naar Het Zwin. Jammer genoeg wordt dit uniek vogelrijk gebied in de zomermaanden

juli-augustus niet naar z'n volle waarde geschat. Regelmatig hoor ik in kontakten met andere 'bird-watchers' dat ze het Zwin tijdens het zogenaamde hoog-seizoen liever mijden! Er zou immers, ten gevolge van de massale toeristentoeloop, niets te beleven zijn.

Deze mythe zou ik door dit rapportje toch enigszins willen doorbreken. Het Zwin is immers ook in de zomer méér dan interessant, al was het maar voor het landschap, de speciale vegetatie, de insektenrijkdom en... de vogels.

In de tweede plaats verdient Het Zwin tegenwoordig alle aandacht. De verzanding van dit reservaat zou wel eens op relatief korte termijn katastrofale gevolgen kunnen hebben. De vergelijking van de onderstaande tellingen (80-83) en deze van de daarop volgende jaren (84-86) in relatie tot de periode 87-88 is alleszins een relevant onderzoeksproject om de impact van de verzanding op de aanwezige steltloperpopulatie te kunnen afwegen.

Witgatje (*Tringa ochropus*)
tekening van G.Driessens

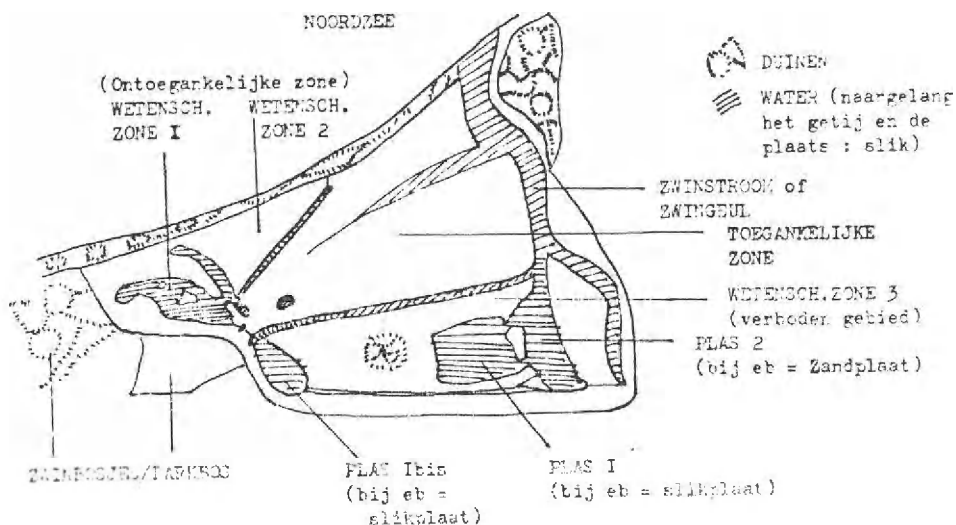
III) Onderzoeksmethode

Dit rapport betreft de tellingen die ik in het kader van een bewakingsopdracht dagdagelijks heb uitgevoerd in de periode 1 tot en met 15 augustus van de opeenvolgende jaren 1980-81-82-83. Het zou jammer zijn dat de uitgevoerde censussen in mijn persoonlijk archief zouden verloren gaan; wachten met publikatie zou onverantwoord zijn, zeker nu Het Zwin met externe beheersproblemen te kampen krijgt. Ik hoop overigens op een zeer spoedige (en beter uitgewerkte) aanvulling van de meer recente jaren.

Gedurende de reeds eerder geciteerde referentieperiode werden alle waadvogels individueel geteld. Vermits de uitzondering steeds de regel bevestigt, moet hier wel aan toegevoegd worden dat het aantal van 1.000 Tureluurs (*Tringa totanus*) op 15 augustus 1982 een gewogen schatting was.

Er werd steeds dezelfde telroute doorheen Het Zwin gevolgd; bovendien werd in de census steeds bewust en voorafgaandelijk rekening gehouden met de getijden, mogelijke hoogwatervluchtplaatsen, weersomstandigheden en uiteraard de zeer veel voorkomende intra-territo-

riale migratie (bijvoorbeeld van fourageergebied naar HVP). Als hoofdtelposten fungeerden steeds de internationale dijk ter hoogte van het vogelpark (met zicht over de plassen), de internationale dijk in het afgesloten gedeelte, de rand van de grote slikvelden en de afgesloten schorre vanop de stuifdijk (sporadisch vanop de zeereep). Deze lokatie kon niet gebruikt worden tijdens de eerste jaren, omdat deze toenertijd nog niet bestond.

Globale overzichtskaart van het reservaat Het Zwin, 150 ha groot, waarvan méér dan de helft ontoegankelijk is voor de bezoekers (wetenschappelijke zone). (Aangepaste versie "kaart Zwin").

IV) Resultaten van de tellingen:

Alhoewel ik tellingen uitvoerde tijdens de gehele maanden juli en augustus, heb ik de te bespreken periode genomen tussen 1 en 15 augustus. Dit waren immers de enige weken die ik echt kon vergelijken. Bovendien vond ik dit een vrij representatieve termijn voor wat betreft de waardebeoordeling van het hoog-seizoen.

SOORTNAAM	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	indeling per dag
Scholekster	145	140	30	70	133	104	116	56	110	-	31	31	106	14	10	Haematopus ostralegus
Kluut	17	14	16	20	14	4	9	9	8	3	1	14	7	9	8	Recurvirostra avosetta
Kleine plevier	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	13	-	-	Charadrius dubius
Bontbekplevier	24	9	14	18	5	29	12	75	15	6	60	15	94	42	27	Charadrius hiaticula
Strandplevier	6	3	-	6	9	12	4	4	4	-	-	-	14	-	-	C. Alexandrinus
Goudplevier	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4	3	2	-	-	Pluvialis apricaria
Zilverplevier	4	4	7	5	3	15	-	-	7	8	14	18	27	32	7	Pluvialis squatarola
Kievit	25	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	Vanellus vanellus
Kanoetstrandloper	-	4	10	6	8	1	-	1	-	-	2	-	2	2	-	Calidris canutus
Drieteenstrandloper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Calidris alba
Kleine strandloper	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	Calidris minuta
Temmincks strandl.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Calidris temminckii
Krombekstrandloper	-	1	-	6	5	1	-	-	-	-	4	-	2	-	-	Calidris ferruginea
Paarse strandloper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Calidris maritima
Bonte strandloper	3	33	30	21	30	33	40	43	23	25	30	54	83	56	65	Calidris alpina
Kemphaan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Philomachus pugnax
Watersnip	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-	1	Gallinago gallinago
Grutto	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	Limosa limosa
Rosse grutto	10	17	-	-	8	7	7	7	7	7	3	1	2	2	-	Limosa lapponica
Regenwulp	14	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	Numenius phaeopus
Wulp	5	27	25	-	45	103	8	-	-	-	130	-	33	81	-	Numenius arquata
Zwarte ruiter	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	1	-	Tringa erythropus
Tureluur	70	46	12	40	15	27	30	43	16	21	37	22	16	16	4	Tringa totanus
Groenpootruiter	1	11	4	11	8	3	4	2	2	3	15	1	3	20	6	Tringa nebularia
Witgatje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Tringa ochropus
Bosruiter	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	5	Tringa glareola
Oeverloper	13	12	-	10	8	10	-	-	-	-	10	5	7	-	-	Actitis hypoleucos
Steenloper	1	-	2	5	-	23	22	20	4	30	1	-	10	-	-	Arenaria interpres
TOTAAL/DAG	342	320	154	218	291	373	252	260	196	107	355	170	427	274	133	

SOORTNAAM	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Indeling per dag
Scholekster	10	4	49	15	69	86	10	65	16	7	40	132	40	40	-	Haematopus ostralegus
Kluut	6	6	11	8	3	5	16	14	20	17	16	13	6	12	-	Recurvirostra avosetta
Kleine Plevier	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	Charadrius dubius
Bontbekplevier	23	6	29	15	21	18	48	78	94	56	74	91	47	67	83	Charadrius hiaticula
Strandplevier	2	13	11	6	19	11	16	1	-	-	16	19	-	17	-	C. Alexandrinus
Goudplevier	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	4	-	-	-	-	Pluvialis apricaria
Zilverplevier	5	10	10	18	3	2	5	15	21	20	20	16	21	-	32	Pluvialis squatarola
Kievit	-	30	40	-	-	-	-	-	-	-	24	-	-	-	-	Vanellus vanellus
Kanoetstrandloper	4	-	-	-	-	-	2	3	1	-	1	3	1	-	-	Calidris canatus
Drieteenstrandloper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	Calidris alba
Kleine strandloper	-	-	-	-	1	-	6	-	-	-	-	1	-	-	-	Calidris minuta
Temmincks strandl.	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	Calidris temminckii
Krombekstrandloper	-	2	8	3	3	2	32	26	14	13	11	3	10	6	6	Calidris ferruginea
Paarse strandloper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	Calidris maritima
Bonte strandloper	31	18	27	16	38	25	74	82	60	62	79	76	65	89	54	Calidris alpina
Kemphaan	-	2	3	4	-	1	-	-	50	-	-	3	-	255	-	Philomachus pugnax
Watersnip	-	3	8	4	-	-	5	-	-	1	9	7	-	-	-	Gallinago gallinago
Grutto	-	-	-	5	-	2	6	-	1	2	-	2	1	-	-	Limosa limosa
Rosse grutto	-	6	8	-	5	-	21	7	-	-	3	1	-	1	-	Limosa lapponica
Regenwulp	-	1	-	-	-	9	-	2	16	-	-	1	-	6	-	Numenius phaeopus
Wulp	33	108	116	72	85	-	44	293	8	21	57	16	269	-	-	Numenius arquata
Zwarte ruiter	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4	1	-	-	-	Tringa erythropus
Tureluur	57	76	48	55	47	24	74	72	75	42	38	62	36	19	-	Tringa totanus
Groenpootruiter	2	5	9	12	9	8	23	29	13	10	56	27	7	10	-	Tringa nebularia
Witgatje	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	Tringa ochropus
Bosruiter	-	4	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	Tringa glareola
Oeverloper	15	16	7	12	8	-	2	2	16	10	14	8	-	1	-	Actitis hypoleucos
Steenloper	-	1	3	31	4	26	3	6	3	17	-	30	5	20	112	Arenaria interpres
TOTAAL/DAG	189	311	390	277	315	219	349	449	693	265	430	553	256	812	287	

SOORTNAAM	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	indeling per dag
Scholekster	118	217	157	105	219	-	77	111	121	85	120	66	54	120	40	Haematopus ostralegus
Kluut	52	24	-	5	6	-	8	4	-	5	18	11	16	20	15	Recurvirostra avosetta
Kleine plevier	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	Charadrius dubius
Bontbekplevier	61	31	33	27	68	-	61	121	30	19	10	50	21	35	77	Charadrius hiaticula
Strandplevier	10	33	24	18	19	-	16	12	3	9	16	-	-	26	10	C. alexandrinus
Goudplevier	-	-	-	-	-	-	4	2	1	-	-	1	-	-	-	Pluvialis apricaria
Zilverplevier	6	4	2	8	-	-	8	4	1	35	2	3	6	11	4	Pluvialis squatarola
Kievit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Vanellus vanellus
Kanoetstrandloper	1	3	-	-	2	-	1	4	-	-	1	-	1	1	143	Calidris canutus
Drieteenstrandloper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Calidris alba
Kleine strandloper	-	1	-	1	-	-	-	3	1	-	-	1	-	2	7	Calidris minuta
Temmincks strandl.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Calidris temminckii
Krombekstrandloper	1	-	6	1	1	-	5	3	8	2	2	14	1	2	164	Calidris ferruginea
Paarse strandloper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Calidris maritima
Bonte strandloper	17	18	17	14	11	-	15	26	30	29	16	35	13	29	60	Calidris alpina
Kemphaan	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	Philomachus pugnax
Watersnip	-	2	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	2	6	Gallinago gallinago
Grutto	-	-	-	8	2	-	10	3	1	6	-	-	-	8	4	Limosa limosa
Rosse grutto	-	8	6	7	4	-	9	3	27	8	4	-	-	13	-	Limosa lapponica
Regenwulp	1	1	-	-	2	-	3	-	-	-	-	-	-	25	-	Numenius phaeopus
Wulp	108	7	6	45	15	-	7	104	2	91	42	-	3	324	-	Numenius arquata
Zwarte ruiter	3	1	-	-	4	-	1	1	-	1	1	-	-	5	-	Tringa erythropus
Tureluur	35	53	18	31	19	-	37	41	42	33	30	9	24	51	1000	Tringa totanus
Groenpootruiter	9	14	2	7	11	-	6	37	-	25	13	-	8	8	15	Tringa nebularia
Witgatje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	Tringa ochropus
Bosruiter	-	2	-	-	4	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3	Tringa glareola
Oeverloper	13	5	-	21	21	-	9	4	14	15	4	1	4	2	1	Actitis hypoleucos
Steenloper	1	11	54	4	45	-	63	21	8	-	-	-	-	2	62	Arenaria interpres
TOTAAL/DAG	436	434	329	302	454	-	350	504	292	363	280	191	153	685	1613	

SOORTNAAM	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	indeling per dag
Scholekster	143	141	169	217	328	147	226	-	-	-	-	214	-	111	197	Haematopus ostralegus
Kluut	2	31	66	41	55	32	51	-	-	-	-	2	-	2	7	Recurvirostra avosetta
Kleine plevier	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	Charadrius dubius
Bontbekplevier	17	36	28	44	76	37	18	-	-	-	-	139	-	98	183	Charadrius hiaticula
Strandplevier	10	24	10	17	15	17	21	-	-	-	-	1	-	1	-	Charadrius alexandrinus
Goudplevier	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-	Pluvialis apricaria
Zilverplevier	5	2	9	2	13	11	10	-	-	-	-	13	-	18	17	Pluvialis squatarola
Kievit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Vanellus vanellus
Kanoetstrandloper	-	2	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	Calidris canutus
Drieteenstrandloper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Calidris alba
Kleine strandloper	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	Calidris minuta
Temmincks strandl.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Calidris temminckii
Krombekstrandloper	-	8	6	5	7	3	-	-	-	-	-	1	-	-	8	Calidris ferruginea
Paarse strandloper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Calidris maritima
Bonte strandloper	15	25	33	14	22	23	3	-	-	-	-	22	-	21	46	Calidris alpina
Kemphaan	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Philomachus pugnax
Watersnip	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	6	-	Gallinago gallinago
Grutto	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	Limosa limosa
Rosse grutto	17	18	24	16	35	18	8	-	-	-	-	8	-	6	12	Limosa lapponica
Regenwulp	-	-	22	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	Numenius phaeopus
Wulp	39	67	285	154	261	4	2	-	-	-	-	22	-	234	325	Numenius arquata
Zwarte ruiter	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	Tringa erythropus
Tureluur	234	62	60	32	58	18	14	-	-	-	-	47	-	55	77	Tringa totanus
Groenpoetruiter	9	10	10	11	14	6	2	-	-	-	-	3	-	2	18	Tringa nebularia
Witgatje	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	Tringa ochropus
Bosruiter	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Tringa glareola
Oeverloper	18	15	24	4	14	4	9	-	-	-	-	6	-	3	1	Actitis hypoleucos
Steenloper	3	4	2	1	20	3	4	-	-	-	-	1	-	30	83	Arenaria interpres
TOTAAL/DAG	515	459	752	560	927	325	372	-	-	-	-	480	-	590	998	

V) Bespreking van enkele waadvogelsoorten.

1. SCHOLEKSTER (*Haematopus ostralegus*)

Er komen vaak niet te verwaarlozen groepen Scholeksters in de schorre foerageren of rusten. In 1980 bestond de grootst waargenomen groep uit 145 exemplaren; in 1982 waren dat er 132. Grotere groepen werden gezien in 1982: 217 en 219 ex. op respectievelijk 02 en 05 augustus. Op 05 augustus 1983 zaten er 328 ex op de hoogwatervluchtplaats, gelegen in de eerste wetenschappelijke zone.

2. KLUUT (*Recurvirostra avosetta*)

Gemiddeld komen er tijdens de periode 1 tot en met 15 augustus altijd wel een 12-tal Kluten in het reservaat voor. Zelfs in deze periode is er reeds duidelijk migratie van Kluten waar te nemen. De hoogste aantallen: 52 ex op 01.08.1982 en 66 ex op 03.08.1983.

3. KLEINE_PLEVIER (*Charadrius dubius*)

Deze plevier wordt zelden in het Zwin gezien. De trekroute verloopt meer langs de plassengebieden en weidecomplexen van het binnenland. Zo is het mogelijk grotere groepen Kleine plevieren te observeren in Dudzele, De Vrede, Lapscheure, enz... De enige groepen Kleine plevieren van grote omvang trokken door in het Zwin op 12.08.1980 (5 ex) en op 13.08.1980 (13 ex).

4. BONTBEKPLEVIER (*Charadrius hiaticula*)

Dit waadvogeltje kan gerust een algemene doortrekker worden genoemd. Hoe later we vorderen in augustus, hoe meer Bontbekplevieren Het Zwin als rust-en fourageerplaats aandoen. Enkele spectaculaire aantallen: op 12.08.1981 niet minder dan 91 ex.; op 08.08.1982 zelfs 121 ex. en op 15.08.1983 het record aantal van 183 ex.!

De meeste Bontbekplevieren kunnen aangetroffen worden op de grote slikplaat (plas I), maar ook in de nieuwe ontoegankelijke zone.

5. STRANDPLEVIER (*Charadrius alexandrinus*)

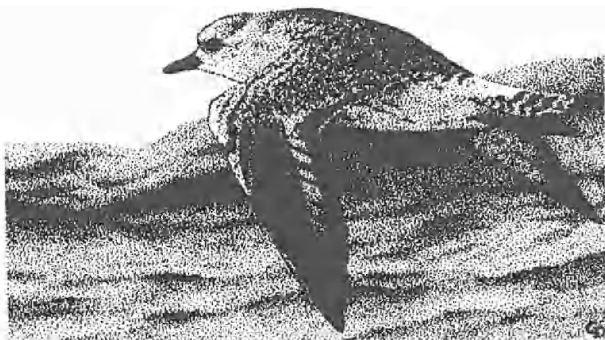
Dit pleviertje is heel wat minder algemeen dan de Bontbekplevier. Gedurende de 4 jaren kan opgemerkt worden dat de eerste week van augustus een traditionele week is voor de Strandplevier. De 33 ex. op 02.08.1982 was de grootste groep die werd geteld.

6. GOUDPLEVIER (*Pluvialis apricaria*)

Naarmate we meer naar september gaan, zal het aantal Goudplevieren die doortrekken opmerkelijk toenemen. De eerste weken van augustus hebben we meer dan waarschijnlijk te doen met enkele solitaire vogels of heel kleine groepjes. De getelde Goudplevieren werden meestal op grote hoogte boven het reservaat opgemerkt. Hun typische trekroep en de witte okselveren maken het determineren van deze prachtige vogel tot een gemakkelijke zaak. Sporadisch werd een Goudplevier zittend aangetroffen op het slikveld.

7. ZILVERPLEVIER (*Pluvialis squatarola*)

Gedurende de maand augustus kunnen steeds Zilverplevieren worden geobserveerd. Soms zijn dit vrij grote groepen, zoals bijvoorbeeld op 14.08.1980 (32 ex.), 15.08.1981 (32 ex.) en op 10.08.1982 (35 ex.). Opmerkelijk is dat het aantal Zilverplevieren in 1983 een heel stuk lager lag dan de overige jaren.

Zilverplevier (*Pluvialis squatarola*). tekening van G. Driessens

8. KANOETSTRANDLOPER (Calidris canutus)

Deze soort is een broedvogel van het uiterste Noorden van Europa (Scoitsbergen). Toch kunnen we deze soort reeds in augustus in Het Zwin opmerken. Sommige vogels zijn dan nog in hun prachtige rosse verenpakje, andere nog in overgangskleed en enkele zelfs in het sobere winterpakje.

Gedurende heel de periode kunnen dagelijks Kanoetstrandlopers in Het Zwin aangetroffen worden. Het gaat hier echter om een paar vogels, meestal 3 à 5 individuen. Op 15 augustus kon echter een groep worden aanschouwd, die voor België uniek is : niet minder dan 143 Kanoetstrandlopers!

9. DRIETEENSTRANDLOPER (Calidris alba)

Een zomerwaarneming van deze wintergast is belangrijk: 1 ex. tussen een groep Bonte strandlopers (Calidris alpina) op 14.08.1981.

10. KLEINE STRANDLOPER (Calidris minuta)

Grote groepen Kleine strandlopers trekken meer door in het binnenland. Regelmatig kunnen zij ook in de Zwinvlakte worden waargenomen. De beste observatiepost voor deze waadvogeltjes is plas I, maar ook vanop de internationale dijk (voor het vogelpark) kunnen regelmatig Kleine strandlopers gezien worden. De grootste groepjes trokken door op 07.08.1981 (6 ex.) en op 15.08.1982 (7 ex.).

11. TEMMINCK'S STRANDLOPER (Calidris temminckii)

Net zoals de Kleine plevier (Charadrius dubius) wordt de Temminck's strandloper nauwelijks in Het Zwin opgemerkt. Belangrijk is wel dat ik reeds vele waarnemers van een Kleine strandloper (Calidris minuta) een Temminck's heb zien 'maken'.

Kritisch vogelkijken is zeker bij waadvogels van primordiaal belang. 1 waarneming: op 07.08.1981 1 ex. bij een groepje van 6 Kleine strandlopers. (Calidris minuta).

12. KROMBEKSTRANDLOPER (*Calidris ferruginea*)

Een echte lange-afstandstrekker is wel de Krombekstrandloper. Nabij het Zwin werd een exemplaar geringd op 1 april 1969, na 15 dagen (dus op 16 april 1969) werd ditzelfde vogeltje teruggevangen op het eiland Barbados, vlakbij de Zuidamerikaanse kust. (Lippens, Wille 1972).

De Krombekstrandloper is gedurende de eerste weken van augustus gemakkelijk te zien, voornamelijk tussen de Bonte strandlopers (*Calidris alpina*). Een aantal ervan is nog in het roestbruine zomerkleed, de meesten echter in het overgangskleed. Het waarnemen van deze Noord-Siberische vogelsoort is van uitzonderlijke betekenis. Op Belgisch grondgebied spreekt Lippens (1972) van maximaal een 30-tal ex. per groep. De waarneming van 32 ex. 07.08.1981 is in deze kontekst belangrijk te noemen.

Op 15.08.1982 kon ik echter niet minder dan 164 ex. tellen! Het grootste gedeelte van de vogels was in overgangskleed (52%).

13. PAARSE STRANDLOPER (*Calidris maritima*)

Vanaf september is deze donkere strandloper regelmatig te zien aan onze kust. De waarnemingen van deze vogel zijn echter beperkt de eerste weken van augustus. 1 waarneming: 1 ex. op 12.08.1981.

14. BONTE STRANDLOPER (*Calidris alpina*)

De aantallen nemen toe, naargelang we meer naar de tweede helft van augustus gaan. Toch kunnen soms respectabele aantallen geteld worden: in 1980 maximaal 83 ex. en in 1981 max. 89 ex.

De maxima lagen in de volgende twee jaar wel lager: amper 60 ex. op 15.08.1982 en slechts 46 ex. op 15.08.1983. Meestal kunnen deze waadvogels in heel de vlakte waargenomen worden. Ze foerageren echter voornamelijk op de grote slikken en hebben hun hoogwatervluchtplaats nabij die van de Scholeksters.

Op 03.08.1981 verbleef een gemerkte Bonte strandloper in Het Zwin. Aan de rechter tarsus was een klein driehoekig vlagje (groene kleur) aangebracht. Dit wees erop dat deze vogel werd gemerkt in het Zuid-

lijk gedeelte van het "Severn Estuary" tussen november 1979 en maart 1980. Het was toen een juveniele vogel en de kleur van het merkteken wees op het mannelijk geslacht. (Vercaemmen 1983).

15. KEMPHAAN (Philomachus pugnax)

Kemphanen ga je praktisch niet aantreffen in de Zwinvlakte. Achter de internationale dijk echter, bijvoorbeeld in de weilandcomplexen rond de Vrede, zitten regelmatig grote groepen.

s'Avonds komen in Het Zwin wel een aantal Kemphanen slapen, zoals bijvoorbeeld op 14.08.1981 : 255 ex.!

Naarmate we meer naar de laatste week van augustus gaan, nemen de aantallen voedselzoekende en slapende Kemphanen toe.

16. WULP (Numenius arquata)

De Wulp is eveneens een echte weidevogel. Hij zal zijn voedsel dus voornamelijk zoeken in het hinterland. Toch tref je dagelijks enkele pleisterende Wulpen in de Zwinvlakte aan, vooral dan in en rond de Zwingeuil. s'Avonds komen echter grote groepen Wulpen slapen in het reservaat. Zij komen in kleine groepjes tegen zons- ondergang vanuit de polders en zetten zich te rusten in de kwelder- begroeiing.

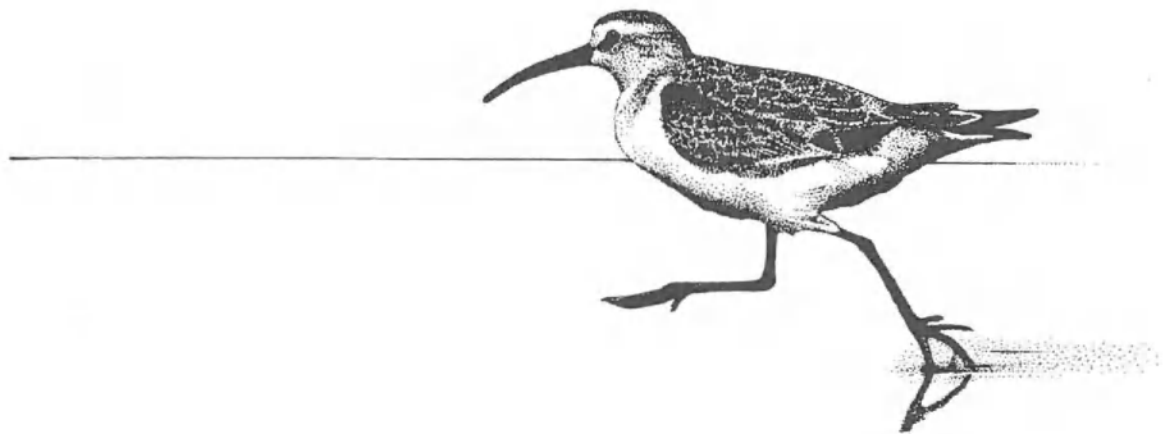
Uit de tellingen bleek wel dat de aantallen Wulpen die in Het Zwin komen overnachten veel kleiner zijn bij volle maan (risico van overstromingen? Betere zichtbaarheid in de polder zelf?).

De aantallen slapende Wulpen nemen spectaculair toe, naarmate we meer naar het najaar gaan. Maxima de eerste weken van augustus: in 1980 maar 130 ex., in 1981 al 293 ex. doch op 14.08.1982 reeds een groep van 324 ex. Een zelfde aantal, nl. 325 ex. noteren we op 15.08.83.

17. TURELUUR (Tringa totanus)

Regelmatig doen grote troepen Tureluurs Het Zwin aan. Op 15.08.1982 werden we geconfronteerd met een enorme migratie-piek. Minstens 1.000 Tureluurs zaten rond 09.30 u op de strandjes rond de eilanden van de wetenschappelijke zone I (zie kaartje). Een half uur later

KROMBEKSTRANDLOPER (*Calidris ferruginea*). getekend door Gerald Driessens.

waren dit er nog maar een 350-tal. Het gemiddeld aantal Tureluurs tussen 1 en 15 augustus schommelt zo tussen de 30 à 50 ex. per dag. Uiteraard zijn de weersomstandigheden soms van die aard, dat de migratie goed op gang komt. In 1980 noteren we 70 ex. op 01.08 en 43 ex. op 08.08. In 1981 was de periode tussen 07 en 09 augustus zeer goed (gemiddeld 73 ex.). 01.08.1983 was toen de belangrijkste dag met 234 ex.

18. GROENPOOTRUITER (*Tringa nebularia*)

Nog een Noordelijke broedvogel is de Groenpootruiter, die vanaf half juli in beperkt aantal kan opgemerkt worden. Ook deze aantallen worden groter met de dag. Op 11.08.1981 pleisterde een groep van maar liefst 56 ex.

Sommige lichte exemplaren van de Groenpootruiter (*Tringa nebularia*) kunnen soms verward worden met de veel zeldzamere Poelruiter (*Tringa stagnatilis*), We noteren 1 ex. (op 24.08 1983) van deze zeldzame doortrekker. (*Tringa stagnatilis*).

VI) Nabeschouwing

Als we nauwkeurig de verschillende tabellen gaan bestuderen, komen we tot de vaststelling dat Het Zwin in de onderzochte periode toch wel rijk was aan verschillende waadvogelsoorten. 28 soorten kunnen bijna steeds zonder moeilijkheden worden waargenomen, niet alleen op het "verboden" gebied (de wetenschappelijke zone), maar ook vanop de toegankelijke internationale dijk. Uiteraard is een goede kijker of een telescoop een must om de soms kleine vogeltjes te kunnen determineren.

Maar het determineren alleen is, volgens mij, niet voldoende. Het tellen van de aanwezige vogelpopulaties is een waardevolle bezigheid, die de ornitholoog én een inzicht geeft in de populatiedynamiek én in de natuur-historische waarde van een gebied, hier dan Het Zwin.

Ik heb eraan gehouden de telresultaten niet mathematisch-statisch uit te werken. De veertiendaagse periode is immers te kort om er significante en relevante interpretaties uit af te leiden. Het was echter wel mijn bedoeling om de potentiële Zwinbezoeker te confronteren met een mythe. Een mythe die zegt dat in het toeristisch sei-

zoen , met zijn massale volkstoeloop, Het Zwin ornithologisch weinig interessant is. Uit de telresultaten kan het tegendeel worden bewezen.

Konkreet kan worden gesteld dat Het Zwin een belangrijke pleisterplaats was voor waadvogels. Vanaf ongeveer half juli begint de najaarstrek, die naarmate de tijd vordert, belangrijker wordt. Het bleek interessant te zijn een periode in het begin van die migratie over verschillende jaren te vergelijken. Hieruit blijkt dat er soms onverwacht grote groepen waadvogels kunnen doortrekken vóór 15 augustus, vaak ook minder algemene soorten. De weersomstandigheden spelen hier een belangrijke rol. Westen- tot Noordwesten-winden blijken soms de trekvogels te stimuleren, alsook onweders enz... Verder onderzoek voor de jaren 84-85-86-87 dringt zich na publikatie van deze verouderde gegevens op.

VII) Samenvatting

Algemeen wordt gesteld dat Het Zwin tussen 1 en 15 augustus een minder interessante periode zou doormaken. Dit bleek, uit 4 jaar onafgebroken vogeltellingen, een mythe te zijn. Zelfs in deze periode, midden het toeristisch hoogseizoen, kunnen 28 soorten waadvogels dagelijks geobserveerd worden, waaronder minder algemene soorten als Krombekstrandloper, Groenpootruiter, Temmincks strandloper, enz... Soms kan men in deze periode zelfs zeer grote groepen waadvogels zien, zoals bv. op 15.08.1982: 164 Krombekstrandlopers en 1.000 Tureluurs. Het Zwin is dus méér dan een bezoek waard in deze periode!

VIII) Dankwoord

In de eerste plaats zou ik de heer Guido Burggraeve, Conservator van Het Zwin, willen danken omdat ik jarenlang als vogelwachter mocht functioneren. Hierdoor maakte hij het voor mij mogelijk tellingen uit te voeren in o.a. de wetenschappelijke zone's. Verder zou ik Luc Maertens willen danken, omdat hij de vogeltellingen van 12 en 14 augustus 1983 uitvoerde.

IX) Bibliografie

- BECUWE M. et al. De verspreiding en het aantalsverloop van pleisterende waadvogels op de Westvlaamse en Zeeuwsvlaamse Noordzeekust 1972-1979. *Wielewaal* 49: 341-372.
- HEINZEL H. et al. Elseviërs gids van de Europese vogels. Amsterdam Elsevier 1979.
- LIPPENS L., H. WILLE, 1972. Atlas van de vogels in België en West-Europa. Tielt, Lannoo.
- PRATER A.J. et al. Guide to the identification and ageing of holarctic Waders. Tring, British Trust for Ornithology.
- VERCAMMEN D., 1983. Gemerkte Bonte strandloper (*Calidris alpina*) in Het Zwin. *Wielewaal* 49: 59.
- VERCAMMEN D., 1983. Het Zwin: een uniek natuurreservaat te Knokke. *Zoo-Antwerpen* 48: 139-145.
- VERCAMMEN D., 1980. Bijdrage tot de kennis van de avifauna en flora van het natuurreservaat Het Zwin. Bekroond werk prijs Biologie J.Keys 1980.
- BECUWE M., G.J. OREEL. Naamlijst van in België en Nederland waargenomen of vastgestelde vogelsoorten en hun ondersoorten. *Wielewaal* 47: 363-377.

Dirk Vercammen
Stan Ockersstraat 2 bus 5
B 2200 Borgerhout
tel: 03/235.95.86